

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 4. De Consuetudine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

viciat Rescriptum, e. *Ex parte inf. De fide instru-*
men nisi defectus sit talis, qui mutet sensum &
intellectum dispositivi rescripti, e. Inter dilectos
6 inf. d. tit.

3. Lite etiam pendente neutri litigantium fas
impetrare rescriptum, quo alius de possessione
vel quasi possessione deiciatur, *cap. 12. & ult.*
inf. Vt lite pendente, &c. Neque enim lite pendente
rescriptum impetrare licet, nisi ut deciditur in *l.*
2. & 3. Cod. Vt lite pendente, &c. Sicut nec post
provocationem, *d. l. 3.*

4. Similiter non valet rescriptum contra jus,
l. Rescripta Cod. De precibus Imp. offeren. can. Re-
scripta xxv. q. 2. sive divinum, quod inferior tol-
lere nequit; sive naturale, quod est immutabile;
sive Gentium, ut si rescriptum dominium rei
meae mihi auferat: sive contra jus Civile, can.
Imperiali xxv. q. 2. sive contra Canonicum; sive
etiam contra Concilia generalia, e. Ex parte inf.
De capellis Monachorum Similiter non valet con-
tra jus municipale, vel consuetudinem, nō facta
illius mentione *Rebuff. d. loco nu. 70. in fine* Ra-
tio horum est, quia talia Rescripta censentur
concessa præter intentionem Principis, ob vari-
as occupationes tunc juris non recordantis, *d. o.*
Ex parte. Non enim præsumitur, voluisse jura,
tot vigilijs excogitata, uno rescripto subvertere,
l. Si quando 35. C. De inoff. testam., o. Ecclesia 48.
inf. De electione: si que deficit non potestas, sed
voluntas.

Similiter non valet, si sit contra stylum, e.
Quam gravi 6. inf. De crimine falsi: tunc enim
non præsumitur aut creditur à Papa vel ejus Le-
gato emanasse, e. Porrecta 6. inf. de confirmat. u-
vili. Item si habeat clausulas insolitas: si tollat
jus tertij, quia tum præsumitur falsum: si pro-
hibitum sit impetrari: si careat debita solemnitate:
si sit ralum in loco suspecto: si crimen sup-
plicanti indulgeat: si sit fisco damnosum: si sit
contra utilitatem publicam, vel jus publicum,
veluti ut ædificetur in via publica in præjudi-
cium transeuntium. Valet tamen rescriptum
contra jus, si sit per modum privilegij, quod
juri solet derogare, *can. Privilegia distincti. 3.* Si
in aliquo tantam deroget juri, veluti ut disse-
ratur solutio creditorum per annum aut quin-
quennium, *l. Quoties Cod. de precib. Imp. offerens.*
Si addatur clausula, *summariè & de plano,* quia
ordo juris non tollitur, *Clemens. Sapè de verb.*

significat. Si fiat mentio juris contrarij, *l. fin.*
Cod. Si contra jus, &c. Si non lædat alium, & pro-
sit petenti

5. Observandum autem circa hæc, subreptionem
in uno capite, seu in una parte, Rescripti,
regulariter non viciat Rescriptum, quoad alia
capita separata, e. *Si eo tempore h. t. m. 6. nisi sit do-*
losa, quia tunc viciat in totum, e. Sedes 15. e. Ex
tenore 16. c. Super litteris 20 h. t. cum mendax pre-
cator seu impetrator debeat carere penitus impe-
tratis, d. c. Sedes. Similiter si subreptio in uno
capitulo fuerit causa obtinendi rescripti quoad
omnia, viciat in totum, e. *Constitutis 19. & ibi*
Gloss. & Abbas, h. e.

6. Observandum postremò, subreptionem
tollit per clausulam, *Morus proprii,* per clausulam,
Non obstante, per clausulam, *Si non sit alteri jus*
quasitum, quia videtur tunc concessum sub con-
ditione, si non præjudicetur alteri in jure quæsi-
to e. *Quamvis eod. in 6.* Item per clausulam, *Ex*
certa scientia; per clausulam, *Ex plenitudine pote-*
statis; per clausulam, *Pro expressis habentes & sup-*
plentes omnes defectus, prout de his videre licet
apud *Rebuff. d. Tract. de Rescriptis.*

TITULUS QUARTUS De Consuetudine.

§. III.

Quid sit Consuetudo?

1. *Jus non scriptum in Traditionibus, & in Consue-*
tudine consistit
2. *Definitio Consuetudinis*
3. *Consistit in facto.*
4. *Quid mos.*

1. **P**ostquam egimus de jure Canonico scri-
pto, ejusque partibus, partim in Cor-
pore Juris clausis, partim non clausis: sequitur
ut de non scripto agamus; quod dari constat ex
can. Ecclesiasticarum, can. Nolite & aliis distincti,
11. & distincti. 12. ferè per tot. Consistit illud
partim in Traditionibus, sumpto tamen no-
mine traditionis specialiter, ut designat ran-
tium doctrinam non scriptam; partim in Con-
suetudine specialiter sumpta. Traditiones au-
tem, de quibus egimus Tit. primo, non solum
agnoscit Ecclesia Catholica, seu jus Pontifi-
cium, sed etiam Justinianus ipse varijs in locis,
ut in *l. si videret ibi: secundum Apostolicam.*
&c. in

&c. in l. Nemo ibi: juxta Apostolicam &c. in l. Cum vestiam in princ. in l. Cum Salvatore Cod. De Summa Trinitate & in plurimis Novellis.

2. Consuetudinis specialiter sumptæ, ut à traditione distinguitur, variæ à varijs assignantur definitiones. Justinianus definit, Esse diuturnos mores, consensu utentiũ comprobatos. Cujus definitionis explicationem suppono ex Institutionibus eiusdẽ. Isidorus vero in *can. Consuetudo dist. 1.* definit, Esse ius quoddam moribus institutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex. Quæ definitio datur per genus definiti, quod est ius, & per differentiam, sumptam a causa efficiente & simul ab effectu, dum dicitur, Moribus institutum, quod pro lege suscipitur, dura deficit lex, scripta scilicet. Censetur autem deficere lex non solum, quando omnino non est lata, verum etiam quando est ambigua, vel inuoluntate posita vel dum rationi non inicitur. Ideo que non obstat, quod consuetudine utamur etiam, lege non absolute deficiente, ut patet ex *c. Cum dilectus h. 1.* quodque detur consuetudo contra legem, seu legi derogans, & præter legem, vel etiam ipsi legi conformis, quæ dicitur optima legis interpretis.

3. Pro pleniori autem explicatio ne datæ definitionis observandum, vocabulũ (*consuetudo*) duobus modis solere sumi, quantum ad rem præsentem attinet, nempe vel pro ipso usu & frequentibus moribus, seu actibus alicujus communitatis aut populi, & ita dicitur esse facti, & in facto consistere: vel pro ipso jure, quod ex ejusmodi diuturno usu & frequentibus moribus seu actibus nascitur: & hoc modo dicitur esse jus quoddam, distinctum à jure scripto. Quamquam in *cap. hoc sit. in 6.* quod loquitur de consuetudine sumpta pro jure, dicatur esse facti & in facto consistere non quasi non sit jus, sed quia peculiare consuetudines, de quibus *d. cap. loquitur*: dicuntur esse facti & in facto consistere: vel quia ex facto nempe ex moribus seu actibus hominum, oriuntur: vel quia sunt pænè infinitæ, ut facta hominum, Unde & ignorare consuetudinem meritò præsumitur Pontifex, *d. cap. 1.* eandemque alleganti, nisi notoria sit, incumbit probatio: & quidem non in generale, sed specialiter in casu controverfo. *Surd. Consil. 313. num. 32. ubi alios citat. Fachin. lib. 3. Conf. 26. nu. 10.* pro-

bari debet in eadem specie, & concurrentibus iisdem qualitatibus, *Surd. Decis. 13. n. 10 & decis. 87. n. 12. Fachin. d. lib. 3. Conf. 82. ubi plures citat.* Quæ autem requirantur, ut probetur: vide remissivè apud *Surd. Conf. 333. nu. 21. Mascardum de probas. Verbo Consuetudo. Gail. 2. Obs. 31. n. 15.*

4. Similiter vocabulum, Mos, interdum sumitur, prout est idem quod Consuetudo, sumpta pro jure, uti dum dicimus quem sequi morem patriæ, id est consuetudinem. Ita sumitur in *can. Mos distinct. 1.* dum dicitur, Mos esse longa consuetudo de moribus tantummodo tractat. Interdum verò sumitur, ut significat actus ipsos, eorumque frequentiam & reiterationem: & hoc modo non est consuetudo, sed potius consuetudinis causa. Ita sumitur in definitione consuetudinis, & in definitione moris, illis verbis, *de moribus tantummodo tractat*, atque ita non definitur idem per seipsum.

§. II.

De requisitis ad introducendam Consuetudinem.

1. Primò requiritur diuturnitas & actuum frequentia.
2. 3. 4. Definitio temporis & actuum relinquatur arbitrio iudicis.
5. Actus debent esse uniformes & usitati.
6. Secundo, oportet rationabilem esse consuetudinem.
7. Tertio requiritur scientia Principis.
8. Scriptura non est de essentia legis.
9. Vt neque de substantia est consuetudinis, quod sit non scripta.

1. AD consuetudinem introducendam requiruntur in primis diuturnitas temporis & actuum frequentia. Nam licet consuetudo inchoari possit ab aliquo actu insigni, quem ceteri postmodum imitentur: tamen non nisi pluribus induci potest, ut constat ex *l. 1. & 2. Cod. Qua sit longa consuet.* tum ex definitionibus ejus, exigentibus mores & actus frequentes: tum ex ratione etymologica, quia consuetudo vocatur, quod in communi sit usu, *can. Consuetudo distinct. 1.* Usus enim est actus repetitus, & quidem interpolatè, *Barthol. in l. De quibus D. de L. Cur. Sect. 4. num. 38, &c.*

38. & ideo non sufficit unicuique actus, licet notus sit toti populo vel collegio: nisi esset successivus, & haberet continuationem temporis, intra quod inducitur consuetudo, *text. sing. in c. Cum de beneficio de prabendis in 6.* vel nisi esset iudicialius talis, ex quo tamquam notorio detegeretur consensus populi. Abbas in *c. fin. h. t.* Tamen si vero utroque iure, tam Civili quam Canonico determinatum sit, quantum temporis requiratur ad prescriptionem.

2. Neutro tamen definitum est, quantum requiratur ad consuetudinem, quæ vim legis habet, & speciem juris constituit, atque à prescriptione plurimum differt: sicut nec definitum est: quot actus requirantur, ideoque utrumque Iudicis arbitrio relinquendum est, *arg. leg. D. De iure deliberandi*, ut is iudicet, an tantum temporis, & tot talesque actus, sive judiciales sive extrajudiciales, intervenerint, ut ex ijs præsumi possit consensus populi, & venisse in notitiam Principis, vel populi, superiorem non recognoscantis; & consequenter intervenisse tacitum ejus consensum, necessarium ad hoc, ut consuetudo vim legis habeat, aut legem abrogare possit.

3. Non obstat, quod in quibusdam Juris textibus consuetudo dicatur *Longævus usus*, *l. 2. C. Qua sit longa consuet. vel inveterata*, *l. De quibus D. de LL. aut vetustate probata* *l. fidor. 5. Ety-molog. c. 3.* vel *longa d. Tit. C. Qua sit longa consuet. ac diuturna: l. Diuturna D. de LL.* quia illis locis non designatur tempus necessarium ad ejus introductionem, sed solum tempus, quo, postquam introducta fuit, duravit ac durat; quia scilicet pleræque consuetudines non tantum receptæ sunt à decem annis (quod tempus in Juris textibus dicitur longum & diuturnum) sed plurimæ ab hominum memoria: atque ita inveteratum, longævum, & longum; & diuturnum, sunt accidentia consuetudinis, non etiam ad ejus substantiam vel introductionem requisita.

4. Nec obstat, quod in *cap. ult. hoc t.* sicut & in *c. 3. cap. in o. inc. Cumana inf. de elect.* velit Pontifex consuetudinem, ut derogare possit iure Ecclesiastico, esse legitimè præscriptam: quia sensus est, quod debeat esse legitimè introducta. Sic licet quædam jura velint consuetudinem longi temporis habere vim legis, aut etiam legem tollendi: non tamen definiunt,

quantum debeat esse tempus ad consuetudinem introducendam. Et dum longum tempus in Jure vocatur tempus decem annorum, id intelligitur, de tempore requisito ad prescriptionem quarundam rerum; quod vocatur longum, ad distinctionem alterius temporis brevioris, puta quadriennij, sufficientis ad prescriptionem: aliarum quarundam rerum, ut in *tit. Cod. de quadriennij prescrip.*

5. Quantum verò ad actus, ex quibus consuetudo inducitur, attinet, ij debent esse uniformes, *l. Nemo, §. temporalis, D. de reg. juris.* Farinac. seu difformi observantia, *2. parte dec. 112. n. 5. late Rota Rom. dec. 19. n. 6. & dec. 72. n. 28. in noviss. 2. p. divers.* Cravetta *Conf. 113. n. 4.* Menoch *lib. 4. Præsumpt. 31. n. 7.* quia ex actibus qui difformiter successerunt, remanet dubium, quid populus servare voluerit: cum tamen sicut lex, ita & consuetudo debeat esse clara & certa, non autem obscura & dubia, *Hofstien. h. t. §. fin. Surd. Conf. 393. n. 23.* Et ideo consuetudo, quæ non fuit conformis, non attenditur *Surd. Con. 449. n. 7. ubi plures citat.* Similiter nec ex controversiis aut turbidis actibus Farinac. *1. parte decis. 56. n. 13. & 16.* vel quia mera facultate vel ex tolerantia procedunt, inducitur, Farinac. *d. decis. 112.* quia multa per patientiam tolerantur, quæ si in iudicium deducantur, exigente justitia tolerari non debent, *c. Cum jam dudum de prabendis.* Debent quoque actus esse usitati publicè, præsentibus & scientibus multis & infinitis personis, ut inde dici possit intervenisse tacitus majoris partis populi consensus, *Azo. in Sum. Cod. Qua sit longa con. Farinac. 1. p. decis. 155. n. 4. & 2. p. decis. 318. nu. 5.* imò debent actus isti fieri animo inducendi consuetudinem, *cap. consuetudo dist. 1. Abbas in c. fin. vers. 7. requiritur hoc t. Surd. conf. 393. n. 28.* & taliter facti probari, ad probandam consuetudinem, Farinac. *2. p. decis. 44. n. 2.*

6. Secundò requiritur, ut sit rationalis, uti patet tum ex *c. ult. hoc t.* ubi cum id decisum esset, nec reperiat jus civile in contrarium servari in utroque foro debet, *arg. cap. 2. inf. de novi operis nuntiati*, tum ex eò, quod vim legis habere debeat, & pro lege scripta, cum ea deficit, suscipi: atqui ratio est anima legis, ut colligitur ex *l. Seve leges D. de LL.* ideoque consuetudo, quæ est contra rationem aut veritatè, seu contra jus naturale vel divinum, vel bonos mo-

es, nullius est momenti, *can. Veritate, cum ali-*
quot segg. distinct. 8. & corruptela dicitur, can.
Mala ibid. s. Cum venerabilis 7. h. t. & quidem
tantò perniciosior quo diutius durat, arg. c. ult.
h. t. Erit autem rationalis, si habeat conditio-
nes legis, enumeratas partim in can. Consuetudo
dist. 1. partim in can. Erit autem lex distinct. 4.
quandoquidem legis auctoritatem habere de-
beat. Ut tamen lex iusta & rationalis sit, &
consequenter consuetudo sufficit, quòd talis sit
ut in pluribus, licet non sit talis in singulis, Præ-
sumitur autem rationalis, si tanti temporis sit,
ut ejus initij non extet memoria.

7. Tertio requiritur scientia Principis, ubi
populus Principem superiorem habet, & ejus
saltem tacitus consensus. Scientia quidem,
quia aliter nec adesse nec præsumi potest taci-
tus Principis consensus, quam si usus sit ei ma-
nifestus. Requiritur autem tacitus saltem con-
sensus Principis, ad hoc, ut consuetudo vim
legis habere possit, vel legem abrogare: nec e-
nim inferior potest condere legem, aut contra
legem superioris quidquam statuere. Hinc ve-
rò tacitus consensus implicite continetur in
definitione consuetudinis, in verbo, Moribus;
intellige approbatis: si quidem per alios, quam
per approbatos, non inducitur consuetudo: &
ideo dicitur debere inductam esse ex certa
scientia, non per errorem, *Glossa in can. Frustra,*
versic. item quod non per errorem distinct. 8. Late
Patro. 1. p. decis. 524 nu. 4. Sunt tamen, qui ve-
hinc non requiri specialem scientiam, sed suffi-
cere, quod Pontifex in *d. c. fin. h. t.* decreverit,
ut consuetudo legitime præscripta habeat vim
legis statuendæ & tollendæ: quasi talis volun-
tas, ut eam vim habeat consuetudo, sit tacita
scientia & tolerantia consuetudinis in poste-
rum inducendæ legitime; ut eas vires fortiat
absque alia speciali ipsius consuetudinis in
Principe scientia. Sanchez *De Matrim. lib. 7. di-*
sp. 4. n. 11. Surd. Conf. 335 n. 68. Imò id ipsum
obtinere quidam volunt etiam in consuetudine,
quæ est contra jus, ut Monet. *De distribut. quo-*
sida. 2. p. q. 12 n. 19. Et in Tract. de decimis c. 3. n. 88.
Sanchez *d. lib. 7. disputat. 82. n. 20.* Welenb. *in*
tit. DD. LL. n. 8. ubi ait sufficere, quod Princeps
non contradicat, & hanc sententiam esse recep-
torem tradit.

8. Ut autem non est de essentia legis, quòd

sit scripta, quandoquidem causa obligationis
legis sit potestas Principis, explicata & appli-
cata per voluntatem ejus, aliquo signo exte-
rius sufficienter expressam, ad quod nullo modo est
opus scriptura: ita nec est de substantia seu es-
sentia consuetudinis, quòd sit non scripta, non
solum, postquam est introducta; quia licet tunc
scribatur, nihilominus manet consuetudo, ut
patet ex libris Feudorum, qui continent consue-
tudes, *juxta Rubr. Feud. Et omnes scribentes in*
praludij Feudorum Maranta 3. p. Speculi aurei n.
83. & c. 2. De præbendis in 6. sed nec quoad
ejus introductionem.

9. Non obstat, quòd in eo consuetudo à lege
distingui videatur, quòd lex scripta sit, consue-
tudo non; & per hoc discrimen assignentur defi-
nitiones legis & consuetudinis: quia istud discrimen,
& definitiones illud continentes, non as-
signentur per sola essentialia, sed tantum per id,
quòd ut plurimum accidit, prout plurimum
evenit, ut lex scripta sit, consuetudo verò non sit
scripta.

Distinguitur igitur in eo quoque consuetudo
à lege, etiam non scripta, quòd lex semper con-
stituatur expresso consensu Principis, nec mori-
bus utentium introducatur; consuetudo verò
semper moribus utentium introducatur, & ut
plurimum tacito consensu Principis consume-
tur seu approbetur. Insuper de substantia legis
est promulgatio, non autem de substantia con-
suetudinis.

Et hæc quidem intelligenda sunt de consue-
tudine specialiter sumpta: alioqui sumitur ali-
quando generalius pro eo jure, quòd in commu-
ni usu est, ut in *can. Consuetudo Dist. 1.* dum dicitur,
nihil differre an scriptura, an ratione consti-
tatur: nam eo pacto sumpta non distinguitur à ju-
re scripto, sed potius illud sub se continet.

§. III.

Quotuplex consuetudo, & ejus effe- ctus.

1. Effectus consuetudinis in genere.
2. Consuetudo, quæ est præter legem, constituit
novum jus.
3. Consuetudo secundum legem juri dubium in-
terpretatur.
4. Consuetudo contra legem tollit legem.
- 5, 6, 7. Satisfit objectioni triplici.

H

Diri-

Dividitur Consuetudo in generalem & particularem. Rursus in Canoniam & Civilem: & utraque subdividitur in eam, quæ est præter legem seu præter jus; & in eam, quæ est secundum legem seu jus; ac denique in eam, quæ est contra legem seu jus.

1. Quantum ad effectum consuetudinis in genere spectat, ea est stricti juris, & servanda solum in suis terminis, neque extenditur de casu ad casum. *Surd. Conf. 407. num. 3.* nec de persona ad personam, *idem Confil. 371. n. 4.* nec de loco ad locum, *idem Conf. 323. nu. 13.* Facit licitum quoad forum fori, quod alias esset illicitum quoad evitandam pœnam temporalem *Surd. Conf. 227. nu. 51.* tribuit jurisdictionem non habenti, *c. Cùm contingat. De foro competenti, can. conquestus ix. q. 3.* Attenditur autem ea, quæ viget in locis vicinis, quando deest propria. *Surd. Conf. 311. n. 16.* Similiter attenditur ea, quæ est ultima: item ea, quæ est favorabilior. *Surd. Conf. 448.*

2. Consuetudinis, quæ est præter legem, effectus est constituere jus novum, ubi deficit lex, *can. Consuetudo distincta. 1.* obligatque non minus in conscientia ad sui observationem, quam lex scripta, cum parem habeat vim & auctoritatem: cuius rei ratio redditur in *l. de quibus, D. de LL.* Exempla hujusmodi consuetudinis habentur in *can. illa distincta. 11. c. 2. de observat. jejuniis. c. fin. de feriis.*

3. Consuetudinis, quæ est secundum legem, effectus est, non jus novum constituere, sed jus dubium interpretari: unde in *d. l. de quibus* dicitur optima legum interpretatio: aut legem præ-existentm confirmare, & eam adjuvare, ut colligitur ex *c. sopite, de consensu.*

4. Consuetudinis contra legem effectus est, tollere legem: non quidem naturalem aut divinam quando quidem consuetudo ad jus humanum spectet, & ab humana potestate pendeat; sed humanam, sive civilem, sive Canoniam, modo justa & rationalis sit, *c. ult. hoc tit. d. l. de quibus D. de LL.* Tollit autem generaliter, si generalis sit: si verò sit specialis, abrogat specialiter in illo loco, in quo introducta est viget.

5. Non obstat quòd in multis Canonibus dicatur consuetudo non prævalere legi sed est fient & vetitati, credere debere; imò eam, quæ obviat Canonibus institutis, nullius esse momenti: quia loquuntur de consuetudine mala

& irrationabili, quæ proprie non est consuetudo, sed magis corruptela, ut diximus, vel si loquantur de rationabili, ut *c. Cum consuetudine 9 h. 1. c. l. 2. Cod. quæ sit longa consuetudo*, loquuntur vel de consuetudine facti, vel solum volunt, consuetudinem non habere ex præcisa ratione consuetudinis, quòd vincat legem, pro ut verissimum est, & indicant illa verba, *non tamen usque ad eò sui valitura momento*, & c. Hanc siquidem vim habet ex eo, quod sit lege posterior, legi contraria: & tacito Principis consensu approbata.

6. Et ideo non obstat, quod consuetudo contra legem inducatur per actus multitudinis seu populi, & quidem ab initio malos, ut pote contra legem factos; nam ad eam introducendam non requiritur bona fides nec titulus. *Surd. Conf. 335. n. 68* sed sufficiunt diuturnitas temporis, actuum frequentia, & tacitus populi vel Principis consensus. Et in eo distinguitur à præscriptione, quæ non potest introduci, nisi per possessionem, & actus ab initio justos ac bonæ fidei. Sicut & in eo distinguitur, quod consuetudo constituat seu potius sit jus commune, non item præscriptio: unde præscriptio acquiritur jus alicui singulari ac privato non item consuetudine. Rursus præscriptio & privilegium non concurrunt, juxta *c. Inter dilectos 6. caserum inf. de fide instrum. c. Veniens 19. inf. de rescriptis.* Insuper illa est actionis seu petitionis exclusio, hæc actionis seu juris acquisitio, *c. Constituta 47. inf. de electione, c. in Genesi 55. eod. tit.* Præterea consuetudo erronea nihil juvat: è contra præscriptio erronea juvat, quia titulus sufficit putativus, licet verus non sit, dummodo error probabilis excuset, & det causam præscribendi, *juxta l. ult. D. Pro socio.* Denique præscriptio habet locum in im-mobilibus, spiritualibus & corporalibus, *c. Auditis 6. legq. inf. de prescript.* consuetudo in corporalibus, ut electionibus, jurisdictionibus, servitutibus. Et quod consuetudo possit tollere legem, non habet à multitudinis seu populi, sed à Principis seu legislatoris, tacito consensu, cuius eadem vis est cum expresso: & malitia successu temporis purificatur; partim per supervenientem ignorantiam probabilem succedentium, partim per accedentem consensum tacitum legislatoris, qui ut auctor est legis, ita illam tollere potest.

Non

7. Non obstat denique, quod lex debeat esse rationabilis & iusta; unde videtur sequi, consuetudinem, quæ contraria sit legi, fore injustam & irrationabilem: quia licet consuetudo, contraria legi, eamque abrogans, sit contra rationem talis legis, non tamen est contra omnem aliam rationem: si quidem contraria diversis respectibus possunt esse rationabilia, arg. c. *Quia non debet, inf. De consanguinitate*. Et hinc fit, quod consuetudo possit etiam abrogare legem, habentem clausulam, *Non obstante contraria consuetudine*, sive præterita scilicet sive futura, ex nova nimirum & iusta ratione superveniente, quæ iniustitiâ seu iniquitatem consuetudinis pro eo tempore, quo lex eam tollit, aufert. An autem consuetudo contraria legi vel statuto probetur per simplicem observantiam, an verò demonstrari debeat, quod in contradictorio iudicio fuerit obtenta, quæri potest. Posterior tenet *Surd. Conf. 393. n. 25. per l. De quibus*, in verbis, *in omnibus*, *D. De LL. & alios, quos citat.*

§. IV. De Stylo.

1. Quid per Stylum hic intelligatur.
2. Stylus Curia Rom. ius facit.
3. Etiam in aliis Curia.
4. Stylus à consuetudine in quibus differat.
5. Allegans Stylum probare eum debet.

1. Quemadmodum Consuetudo dupliciter sumitur, prout vel est facti, vel iuris, seu ius quoddam: ita proportione quadam Stylus, prout speciatim à Juris peritis usurpatur, sumi potest vel pro modo ac formula quasi artificiali procedendi in causis & negotiis, ut docet *Barr. in l. de quibus D. De LL.* sicque vocari Stylus facti: vel pro iure quodam, ex huiusmodi formula & modo procedendi nato: 2. sic enim dicimus Stylum Curia Romane facere ius, maximeque in rescriptis attendi debere, c. *Quam gravi, 6. inf. De crimine falsi*. & allegari posse in decisionibus, quando ius non est in contrarium, c. *Ex litteris sup. De consuet. c. Litteris 2. inf. De juramento calumnia*. Videatur *Farinac. 2. p. Decis. 88. num. 1.* Et maxime in respicientibus processum, & in modo procedendi attendi debet, *Farin. 1. p. Decis. 704. num. 6.* Necessario autem Stylus Curia Rom. scrivari e-

tiam in omnibus aliis debet *Curia Farin. d. p. Decis. 212. n. 2.* etiam extra statum Ecclesiasticum, maxime ubi agitur de interpretatione litterarum Apostolicarum, vel statuti, à Sede Apostolica confirmati, ut idem *Farinac. docet. ibid. Decis. 196. n. 2.*

3. Differt verò Stylus à consuetudine, primo, quod Stylus sit in scribendo; consuetudo in aliis actibus *Decius Conf. 11. nu. 12. Matfil. Conf. 8. n. 27. Felin. inc. 2. num. 18. De rescript.* Secundo, Stylus versatur circa modum procedendi in iudicio; consuetudo circa definitionem, decisionemque causarum *Alex. Conf. 36. n. 9. lib. 2.* Stylus est particularis; consuetudo generalis, *Felin. d. loco.* Denique Stylus tantum introducit ex actibus iudicialibus: consuetudo tam ex actibus extrajudicialibus, quam iudicialibus.

6. Cæterum quemadmodum allegans consuetudinem, probare eam debet, ita & allegans Stylum alicuius Curia, eum probare tenetur, & quidem in individuo & concludenter. *Farinac. 2. p. Decis. 486. n. 71. & Decis. 301. nu. 7. ubi alios citat.* Quamquam, ubi respicit ordinatorem iudicii, possit Iudex se de illo extrajudicialiter informare, ut ibidem docet *Farinac. Decis. 725. n. 5.* Alioquin Stylus, contra ius, & respiciens decisoria, concludenter probari debet non per simplicem fidem, ut idem docet *1. p. Decis. 256. n. 5.* nec per fidem extrajudicalem *Procuratorum. Decis. 644. n. 4.* Probatur verò ex assertione plurium Notariorum & Causidicorum & inspectione aliorum processuum, *Farinac. 1. p. Decis. 393. n. 2.* Quod de Styli duplici acceptione diximus, idem dici potest de Ritu, qui videtur significare usum & observantiam circa solemnitatem alicuius actus, aut ius quoddam non scriptum, ortum ex tali observantia solemnitatis circa tales aut tales actus.

TITULUS QUINTUS

De Postulatione Prælatorum.

1. Ratio ordinis.
2. Quid sit Postulatio.
3. Qui postulandi.

E 2

4. 5. De-